

Nursing Research into Self-management and Empowerment in Chronic Care

Nieuwsbrief 3: februari 2014

NURSE-CC in het onderwijs: Master Advanced Nursing Practice (MANP)

Binnen de MANP van Hogeschool Rotterdam is zelfmanagement (ondersteuning) een belangrijk thema. Het onderwijs maakt daarbij gebruik van de kennis die wordt opgedaan binnen NURSE-CC. Één van de onderzoekers uit het NURSE-CC team, Ellen Bakker, ontwikkelt en coördineert het onderwijs op dit gebied voor de eerstejaars. De resultaten uit de eerste studies, ervaringen van verpleegkundigen uit het Erasmus MC met zelfmanagementondersteuning en de vier Q-profielen van verpleegkundigen ten aanzien van zelfmanagementondersteuning zijn geïntegreerd in de colleges.

Door haar onderzoeksactiviteiten in NURSE-CC komt Ellen bovendien belangrijke studies op het spoor die zeer bruikbaar zijn in de onderwijspraktijk. De studenten profiteren daarmee direct van het onderzoeksprogramma NURSE-CC en gebruiken deze kennis en vaardigheden in hun eigen zorgpraktijk. Ellen heeft in samenspraak met de andere onderzoekers van NURSE-CC een programma ontwikkeld waarin studenten met behulp van de Z-scan (vragenlijst voor zelfevaluatie van de zorgorganisatie, ontwikkeld door het Landelijk Actieprogramma Zelfmanagement) evalueren in welke mate zelfmanagementondersteuning is ingebed in het eigen zorgproces en de organisatie. Op basis van deze evaluatie en de beschikbare literatuur formuleren studenten aanbevelingen om zelfmanagementondersteuning te verbeteren. Studenten volgen ook trainingen in shared decision making, motiverende gespreksvoering en relationeel werken.

Update literatuurreviews

Voor de realist review naar de effectiviteit van verpleegkundige zelfmanagementinterventies werken Janet Been-Dahmen en Susanne van Hooft (Hogeschool Rotterdam) samen met Hennie Boeije (Universiteit Utrecht). Inmiddels zijn alle studies grondig bestudeerd en beoordeeld. Uiteindelijk zijn er 21 studies overgebleven die ons meer inzicht kunnen geven in waarom bepaalde interventies goed werken. Opvallend is dat er veel interventies gericht zijn op educatie. We zijn nu druk bezig met de analyse, en zullen op korte termijn starten met het opschrijven van de resultaten.

Ellen Bakker

Bij de kwalitatieve review naar de behoeften van patiënten naar zelfmanagementondersteuning (door Jolanda Dwarswaard, Ellen Bakker en Hennie Boeije) valt op dat er wel heel veel onderzoek is gedaan naar de ziektebeleving van patiënten, maar veel minder naar de behoeften van patiënten aan (professionele) ondersteuning bij zelfmanagement. We hebben wel 34 kwalitatieve studies kunnen includeren die (deels) ingaan op de behoeften van patiënten. We richten ons daarbij niet alleen op professionele ondersteuning, maar ook op ondersteuning van familie en lotgenoten. De literatuur laat zien dat patiënten juist daaraan veel steun ervaren. In februari kunnen we starten met het opschrijven van de resultaten.

NURSE-CC Workshop op VIP² symposium Erasmus MC

Op 21 oktober 2013 hebben Susanne van Hooft en Janet Been-Dahmen (op de foto hieronder) een workshop gegeven bij het eerste symposium van VIP² "On speaking terms". VIP2 staat voor Verpleegkunde in Progressie en Verbinding in Professie en is het platform voor verpleegkundigen binnen het Erasmus MC. De workshop was erop gericht verpleegkundigen op een praktische manier inzicht te geven in hun opvattingen over zelfmanagementondersteuning.

Deelnemers kregen stellingen over zelfmanagementondersteuning te zien, die ze vervolgens rangschikten van belangrijk naar minder belangrijk. Dit was de Q-methode die we ook bij de interviewstudie hebben gebruikt. Daarna werden ook nog enkele adviezen over zelfmanagementondersteuning in de praktijk gegeven.

Van de plank naar de praktijk?!

Blog AnneLoes van Staa

Het gaat te langzaam, zo concludeerden de deelnemers van de op de werkconferentie 'Zelfmanagement vooruit!', die Vilans op 10 december 2013 organiseerde. Terwijl de urgentie hoog is, het aantal chronisch zieken in Nederland snel toeneemt en er positieve effecten in buitenlandse studies zijn aangetoond, verandert er in de dagelijkse praktijk van de zorg nog te weinig en is er nog veel te weinig aandacht voor zelfmanagementondersteuning (ZMO) op maat. De deelnemers van de conferentie hebben een gezamenlijke agenda opgesteld. Zie de website kennispleinchronischezorg.nl, onder het kopje nieuws 'Zelfmanagementconferentie: van vink naar vonk'.

Op deze to-do lijst staan veel zaken waar wij binnen en buiten NURSE-CC mee aan de slag zijn: een brede, systematische aanpak van ZMO op organisatieniveau en een vaste plek in de opleidingen van verpleegkundigen voor ZMO veroveren, evidence verzamelen over bruikbare tools en evalueren van interventies, samenwerken met andere partijen inclusief patiëntenverenigingen, zorgverleners, wetenschappers, verspreiden van goede voorbeelden. 'Het is belangrijk dat alle kennis die nu op de plank ligt opgehaald en verspreid wordt,' (deelnemer werkconferentie). Was het maar zo simpel! Want er ligt ook een hoop verwarring en verschil van mening op de plank. Dat is volgens mij een van de redenen dat het zo traag gaat met de verspreiding van het gedachtegoed, want er staan verschillende belangen op het spel. De overheid wil de participatiesamenleving, waar zelfmanagement als excuus dient om professionele hulp uit te kleden. Waarom een ander laten doen wat de patiënt prima

zelf kan? Professionals willen graag zelf de regie houden omdat niet alle patiënten dit zouden kunnen, of menen dat zij 'allang' patiëntgericht werken. Patiënten willen wel meer eigen regie en ook meer zeggenschap over hun eigen zorg, maar niet zonder passende ondersteuning door de professionals. Onderzoekers vinden dat er helemaal nog niet genoeg evidence op de plank ligt en sommigen pleiten juist voor terughoudendheid. In die kluwen van verschillende visies, dilemma's en belangen werken wij in NURSE-CC stug verder aan de verspreiding van kennis en ervaringen van geslaagde zelfmanagementondersteuning in de Rotterdamse onderwijs- en verpleegkundige praktijk. Een ding weten we nu al zeker: de praktijk van ZMO zal veelkleurig en veelvormig zijn.

Perspectieven van verpleegkundigen ten aanzien van zelfmanagementondersteuning

Uit het onderzoek naar het perspectief van verpleegkundigen ten aanzien van zelfmanagementondersteuning kwam naar voren dat verpleegkundigen op vier verschillende manieren aankijken tegen zelfmanagementondersteuning. We hebben deze verschillende perspectieven de behandelaar, de coach, de leraar en de poortwachter genoemd. Het verschil tussen de perspectieven zit vooral in de relatie tussen de patiënt en de verpleegkundige en de doel van de zelfmanagementondersteuning. Naar ons idee is er niet één 'beste' perspectief, maar hangt het van de situatie, en van de patiënt, af vanuit welk perspectief de ondersteuning het beste ingezet kan worden. Het artikel van dit onderzoek is inmiddels ingediend bij een internationaal verpleegwetenschappelijk tijdschrift.

De resultaten zijn tijdens een bezoek aan Laurens Zorg aan Huis met een aantal respondenten van het onderzoek besproken. Susanne van Hooft heeft tijdens deze bijeenkomst gebrainstormd wat de profielen betekenen voor de verpleegkundigen, hun teams en de opleidingen. Er werd bijvoorbeeld geopperd dat teams zo samengesteld zouden moeten zijn dat alle perspectieven binnen een team aanwezig zijn. Zo kunnen verpleegkundigen elkaar aanvullen en van elkaar leren en sluit de ondersteuning aan bij de cliënt.

De Coach

- Ziet zelfmanagement als een onlosmakelijk onderdeel in het leven van iemand met een chronische aandoening.
- Ziet de patiënt als een expert op het gebied van omgaan met zijn aandoening en de relatie tussen haar en de patiënt als gelijkwaardig.
- Besteedt vooral aandacht aan wat de patiënt nog kan en geeft de patiënt een actieve rol tijdens contacten.

De Behandelaar

- Ziet therapietrouw als het voornaamste doel. Therapietrouw is de sleutel tot een goed leven met de aandoening.
- Is actief in het geven van adviezen en oplossingen voor problemen waar de patiënt tegen aan loopt.
- Helpt de patiënt om goede doelen te stellen en de juiste keuzes te maken.

De Poortwachter

- Ziet als doel van zelfmanagement de patiënt zo zelfstandig te maken, dat deze zo min mogelijk gebruik hoeft te maken van de professionele gezondheidszorg.
- Geeft advies om patiënten te helpen gezonde keuzes te maken maar
- Accepteert het als patiënten de keuze maken om van behandeling af te zien.

De Leraar

- Ziet zelfmanagementondersteuning als middel om ervoor te zorgen dat de patiënt weet wat hij moet doen om complicaties te voorkomen.
- Geeft instructie en voorlichting zodat de patiënt weet wanneer hij aan de bel moet trekken.
- Ziet verpleegkundige kennis als onmisbaar.

Competenties van verpleegkundigen bij zelfmanagementondersteuning

Uit de eerste inventarisatie van bestaande competentieprofielen bleek dat er nog nauwelijks voorbeelden zijn van beschrijvingen van competenties rondom het ondersteunen van zelfmanagement van chronische patiënten. De komende maanden gaan we binnen thema 2 van NURSE-CC daarom vaststellen welke essentiële competenties verpleegkundigen moeten bezitten om goede zelfmanagementondersteuning te bieden. In eerste instantie was de bedoeling om een Delphistudie onder experts ten aanzien van zelfmanagement te verrichten. Een Delphistudie is vooral gericht op het bereiken van consensus. Vanwege de verschillende perspectieven op zelfmanagementondersteuning is die consensus waarschijnlijk lastig te bereiken. Daarom organiseerden we op 21 januari 2014 een bijeenkomst met verschillende (verpleegkundige) experts op het gebied van zelfmanagement. Tijdens deze bijeenkomst werd in verschillende rondes gediscussieerd over wat de verpleegkundige moet kunnen, maar vooral ook over *hoe* zij dit zou moeten doen. Het was interessant om vanuit verschillende achtergronden naar competenties van verpleegkundigen te kijken. Een verslag van deze bijeenkomst volgt binnenkort. Later dit jaar zullen we een survey houden onder een grote groep verpleegkundigen waarin we onderzoeken of verpleegkundigen deze competenties ook echt herkennen bij zichzelf.

Proeftuin Niertransplantatie

In december 2012 heeft de Nierstichting het onderzoeksvoorstel van Emma Massey getiteld 'Self-management after kidney transplantation: development and pilot-testing of an innovative nurse-led self-regulation intervention' gehonoreerd. Het doel van dit project is een programma ontwikkelen waarmee verpleegkundigen zelfmanagement na niertransplantatie bevorderen en ondersteunen. Door het verbeteren van zelfmanagement van patiënten hopen we dat getransplanteerde nieren van patiënten langer meegaan, er minder complicaties optreden en dat de kwaliteit van leven van patiënten optimaliseert.

In januari en februari 2014 worden focusgroepen georganiseerd om de wensen en behoeftes van patiënten en hun partners op het gebied van zelfmanagementondersteuning te inventariseren. In de voorbereiding en de uitvoering van dit project wordt samengewerkt met Janet Been-Dahmen van NURSE-CC. Daarna worden de verschillende houdingen van patiënten ten aanzien van zelfmanagement(ondersteuning) door middel van een Q-methodologische studie geëxploreerd. De kennis die wordt opgedaan met deze twee vooronderzoeken worden gecombineerd met de resultaten van de literatuurstudies van NURSE-CC en vormen de basis om een interventie te ontwikkelen waarmee patiënten worden ondersteund bij zelfmanagement.

Door middel van een pilotstudie wordt de uitvoerbaarheid, haalbaarheid en aantrekkelijkheid van het programma onderzocht bij patiënten en zorgprofessionals. Ook onderzoekt men binnen het project welke patiënt-, zorgprofessional- en organisatorische factoren invloed hebben op het programma en op zelfmanagement uitkomsten.

Jan Willem Grijpma

Junior Onderzoeker in de proeftuin Niertransplantatie

Samenwerking NURSE-CC & Pharos

Het onderzoeksteam van NURSE-CC is benaderd door Pharos, kennis- en adviescentrum voor de gezondheid van migranten en laagopgeleiden voor het uitvoeren van een literatuuronderzoek naar zelfmanagement bij deze groep. Vanuit NURSE-CC is hier enthousiast op gereageerd en er zal samen met Pharos een opdracht worden geformuleerd. Vanuit NURSE-CC zullen AnneLoes van Staa en Ellen Bakker samen met de programamanager van Pharos Frea Haker, een iBMG student werven en begeleiden bij het uitvoeren van dit onderzoek. De opdracht zal bestaan uit het zoeken naar succesvolle interventies op het gebied van zelfmanagementondersteuning toepasbaar voor de groep migranten en mensen met lage gezondheidsvaardigheden. Specifieke aandacht gaat uit naar de werkzame elementen van interventies en de noodzakelijke randvoorwaarden bij de uitvoering van deze interventie. Resultaten zullen worden gedeeld met de opdrachtgevers en samenwerkingspartners van NURSE-CC, het platform Zelfmanagement van de Alliantie Gezondheidsvaardigheden, waarin allerlei experts zitting hebben vanuit onderwijs- en onderzoeksinstellingen.

Update project ethische dilemma's

In juli 2013 is het ZonMw onderzoek naar de ethische dilemma's van zelfmanagementondersteuning gestart. Hester van de Bovenkamp en Jolanda Dwarswaard zijn begonnen met een scan van de literatuur en beleidsdocumenten. Impliciet is er in sommige stukken wel aandacht voor de mogelijke dilemma's die zelfmanagement met zich meebrengt, maar hoe verpleegkundigen daarmee omgaan en welke dilemma's ze ook daadwerkelijk ervaren, is nog niet beschreven. Vervolgens hebben we in de interviews die in het kader van NURSE-CC zijn afgenomen, opnieuw geanalyseerd.

Daaruit blijkt dat verpleegkundigen wel degelijk dilemma's ervaren. Wat doe je bijvoorbeeld als je het niet eens bent met de keuze van de patiënt? Op basis van deze analyse hebben we een topiclijst gemaakt voor een nieuwe ronde interviews. Vanaf november zijn we gestart met het interviewen we verpleegkundigen in het Erasmus MC en experts op het snijvlak van ethiek en zelfmanagement. Op basis van de eerste interviews hebben we onze focus verruimd door ook verpleegkundigen in de thuiszorg te interviewen. Zelfmanagementondersteuning thuis bij patiënten, in het leven van alledag, geeft andere dilemma's of maakt dilemma's scherper en meer zichtbaar. De komende maanden gebruiken we om interviews af te nemen en deze te analyseren. Daarna willen we de analyse verder verdiepen door observaties en gesprekken met patiënten.

De praktische relevantie van dit onderzoek blijkt uit verzoek dat wij vorig jaar kregen. AnneLoes van Staa, lector bij Hogeschool Rotterdam, is vanwege haar onderzoek naar transitiezorg van jongeren met een chronisch zieke jongere benaderd door ouders van een jongvolwassene die, kort naar de overstap naar de internist, is overleden als gevolg van therapieontrouw. Het prangende ethische dilemma in deze casus is of en wanneer je ouders zou moeten betrekken bij de behandeling als het niet goed gaat met een jong volwassene. Wettelijk ben je vanaf 16 jaar zelf verantwoordelijk voor je behandeling, maar juist jongvolwassenen hebben veel moeite om de balans te vinden tussen leven en zorg voor je aandoening. Ze gaan studeren, op zichzelf wonen en krijgen een relatie. Allemaal ontwikkelingen die ook zonder chronische aandoening lastig kunnen zijn. Wat is de verantwoordelijkheid van een professional als je ziet dat het niet goed gaat? Wie betrek je er dan bij? Bij ouderen is het meer vanzelfsprekend om de partner of een van de kinderen te betrekken bij de zorg en bij het consult, maar jongvolwassenen hebben juist de opdracht hun eigen autonomie te ontwikkelen en onder de vleugels van hun ouders uit te komen. Professionals vinden daarom vaak dat jongeren alleen moeten komen vanwege (de ontwikkeling van) hun eigen autonomie. Dit is bij uitstek een ethisch dilemma op het gebied van zelfmanagement. In samenspraak met de familie, de behandelarts, de verpleegkundige en de kinderarts maken we een casusbeschrijving waarin we de verschillende perspectieven vanuit de familie en de professionals in kaart brengen. Zo proberen we lering te trekken uit deze casus. Niet om iemand de schuld te geven van deze noodlottige afloop, maar om de complexiteit en de verschillende visies bloot te leggen.

Proeftuin oncologie: interview met Verpleegkundig Specialist Cora Braat

Binnen de proeftuin oncologie van NURSE-CC werken we nauw samen met de afdeling Radiotherapie. In december is de eerste focusgroep met patiënten die behandeld zijn met chemo-radiatie voor hoofd- halstumoren georganiseerd. Cora Braat is verpleegkundig specialist. We stelden haar een aantal vragen hierover.

1. Wat denk je dat de focusgroep bijeenkomsten hebben opgeleverd?

Ik hoop dat de patiënten hun ervaringen hebben verteld hoe het hen is vergaan na de behandeling en hoe zij hun herstel tot nog toe hebben ervaren. Daarbij hoop ik dat ze ook hebben kunnen aangeven welke ondersteuning of begeleiding belangrijk is/was of wat ze misschien hebben gemist. Daarnaast hoe de ziekte (met eventuele blijvende aanpassingen of veranderingen) al dan niet een plekje heeft gekregen in hun dagelijkse leven of dat er wellicht toch op lichamelijk of psychosociaal terrein dingen zijn blijven liggen of onverwerkt zijn waarbij ondersteuning nodig is.

2. Hoe denk je de resultaten uit de focusgroep bijeenkomsten te gaan toepassen binnen de afdeling Radiotherapie?

Een behandeling met chemo-radiotherapie is een zwaar behandeltraject met veel lichamelijke toxiciteit. Als de herstelfase hiervan voorbij is, ongeveer drie maanden na de behandeling, kan de patiënt aan zijn verdere herstel gaan werken. De follow-up na de behandeling is nu voornamelijk gericht op lichamelijke aspecten door middel van lichamelijk onderzoek aangevuld met CT of MRI. Aan de hand van de aanbevelingen die hopelijk door de patiënten zijn gedaan, zou ik graag de nazorg willen aanpassen gericht op het herstel, revalidatie en weer integreren in het dagelijks leven. Ik hoop dat de focusgroepen verder inzicht hebben kunnen geven in hoe patiënten dit willen: proactief of reactief, op de polikliniek of telefonisch, hoe ik de partner daarbij moet betrekken, tot hoe lang in het na-traject, etc. Als verpleegkundig specialist hoop ik daarmee een bijdrage in optimale, integrale nazorg te kunnen leveren bij deze patiëntengroep.

3. Wat zijn jouw verdere verwachtingen?

Er waren niet zoveel deelnemers bij de bijeenkomsten, dit zal dus maar een beperkt beeld schetsen. Mijn verwachtingen zijn dus een beetje getemperd en de resultaten zullen misschien aanleiding geven om eerst te kijken of we niet meer gegevens op een andere manier moeten verzamelen. Maar uiteraard hóóp ik dat de focusgroep interventies heeft opgeleverd welke we kunnen implementeren en toetsen.

“Ik hoop dat de patiënten hun ervaringen hebben verteld hoe het hen is vergaan na de behandeling en hoe zij hun herstel tot nog toe hebben ervaren.”

(Verpleegkundig Specialist Cora Braat)

Kennisplein Chronische Zorg biedt praktijkgerichte kennis voor zorgprofessionals

Hoe motiveer je patiënten om zelf hun gezondheid te verbeteren? Wat is persoonsgerichte zorg? Welke interventies bestaan er voor laaggeletterde patiënten? Op het Kennisplein vind je kennis over actuele thema's, zoals zelfmanagement, e-health, ketenzorg, wijkgericht werken en zorg voor patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden. Effectieve tools, ervaringsverhalen van zorgprofessionals en praktische achtergrondinformatie helpen je de zorg voor mensen met een chronische aandoening beter te organiseren. En zo de kwaliteit van leven van patiënten te verbeteren. Op het kennisplein kun je ook jouw kennis en er-

varing delen. Bijvoorbeeld door goede praktijkvoorbeelden toe te voegen of een blog te schrijven. Het Kennisplein Chronische Zorg is een initiatief van kenniscentrum Vilans, van en voor de zorgpraktijk. Ondersteund door V&VN PVK/POH, NvvPO en InEen, Meer weten? Kijk op www.kennispleinchronischezorg.nl.

V&VN ontwikkelt visie op zelfmanagement

Beroepsvereniging Verpleegkundigen en verzorgenden Nederland (V&VN) is bezig met de ontwikkeling van een eigen visie op zelfmanagement. De visie wordt in nauwe samenwerking met NURSE-CC geschreven zodat de eerste resultaten van NURSE-CC meegenomen kunnen worden in deze visie. Meike van Halm - Walters (adviseur V&VN): "We zijn erg enthousiast over de resultaten. De Q-profielen laten heel mooi zien welke verschillende ideeën er rondom zelfmanagement bestaan."

In het voorjaar van 2014 wordt de visie afgerond en komt er een webdossier Zelfmanagement op de website van V&VN. V&VN blijft NURSE-CC volgen en de resultaten worden meegenomen in de visie en/of het webdossier.

NURSE-CC breidt samenwerking met Rotterdamse praktijk uit

De RotterdamseZorg is een samenwerkingsverband tussen de Rotterdamse ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg (derotterdamsezorg.nl) in de regio Rijnmond. De werkgevers werken samen met verschillende partijen, waaronder het onderwijs, aan balans op de arbeidsmarkt. Door gezamenlijk de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt te volgen en arbeidsmarkt projecten te realiseren, werken zij aan voldoende gekwalificeerd zorgpersoneel nu en in de toekomst.

Een van de projecten is 'Opleiden voor de Toekomst' en heeft als thema zelfmanagement. Een combinatie die naadloos aansluit bij thema 2 van NURSE-CC. Jolanda Dwarswaard en Susanne van Hooft van Hogeschool Rotterdam en Marcel de Jong, projectleider voor de Rotterdamse Zorg slaan de handen ineen om meerwaarde met en voor elkaar te kunnen creëren.

Vanuit 'Opleiden voor de Toekomst' starten werkgevers en het onderwijs dit jaar samen drie pilots. In de komende maand wordt duidelijk welke afdelingen dit zijn. In de pilots moet vanuit de praktijk inzicht worden verkregen in de benodigde kennis, vaardigheden en competenties om zelfmanagement te kunnen ondersteunen. Samen met het onderwijs wordt vervolgens bepaald hoe zorgprofessionals van de toekomst opgeleid moeten gaan worden en hoe het onderwijsprogramma er uit gaat zien. De onderzoekers van NURSE-CC sluiten aan bij het project door het inbrengen van kennis rondom zelfmanagement, bijvoorbeeld over effectieve interventies. Pilotafdelingen kunnen daarmee

een meer gefundeerde keuze maken in de verandering van hun werkwijze. Voor NURSE-CC is het een mooie gelegenheid om ook data te verzamelen in een niet-academische setting. Dit gebeurt onder andere in de vorm van studentenprojecten. De samenwerking zal de komende maanden verder vorm krijgen.

Stuurgroepbijeenkomst

De volgende stuurgroepbijeenkomst vindt plaats op donderdag 13 februari van 16.00 uur tot 18.00 uur. Hierin bespreken we eerst de voortgang van de verschillende deelprojecten. Vervolgens gaan we met de leden van de stuurgroep aan de slag om op basis van de eerste resultaten een programma van eisen op te stellen voor de interventies die we gaan inzetten in de proeftuinen.

Overzicht lopende deelprojecten

Thema 1: effectiviteit van zelfmanagementinterventies

Projectleider: Erwin Ista (Erasmus MC)

Onderzoekers: Janet Been - Dahmen (promovendus), Hennie Boeije (Universiteit Utrecht), Ellen Bakker (HR), Jolanda Dwarswaard (HR)

Promotor: Mieke Hazes (Erasmus MC)

Co-promotoren: Erwin Ista en AnneLoes van Staa (HR)

Deelproject	Onderzoeksmethode	Fase
Verpleegkundige ervaring met zelfmanagementondersteuning in het Erasmus MC	Interviews	Schrijven internationaal artikel
Effectiviteit van (verpleegkundige) zelfmanagementinterventies	Realist review	Beschrijven van de resultaten
Patiëntenperspectief op zelfmanagementondersteuning	Kwalitatieve synthese	Beschrijven van de resultaten
Patiëntenperspectief op zelfmanagementondersteuning	Focusgroepen	Eerst focusgroep in december 2013 plaatsgevonden. In januari en februari focusgroepen in de andere proeftuinen

Thema 2: verpleegkundige competenties

Projectleider: Jolanda Dwarswaard (HR)

Onderzoekers: Susanne van Hooft (promovendus), Mathilde Strating (iBMG)

Promotor: Roland Bal (iBMG)

Co-promotor: AnneLoes van Staa (HR)

Deelproject	Onderzoeksmethode	Fase
Houding en preferenties van verpleegkundigen ten aanzien van zelfmanagementsupport	Q-studie	Internationaal artikel gesubmit.
Vaststellen competenties verpleegkundigen voor zelfmanagementondersteuning (Body of Knowledge & Skills for SMS)	Focusgroepen	Documenten en literatuur is bestudeerd In januari eerste focusgroep
Zelfgerapporteerde competenties van verpleegkundigen	Survey	In voorbereiding. Planning is om de survey voor de zomer uit te zetten

Publicaties

Onder redactie van het CBO verscheen in november 2013 het boek Ruimte voor regie. Pioniers over zelfmanagement in de zorg. AnneLoes van Staa schreef hierin een hoofdstuk over het individueel transitieplan voor jongeren met een chronische aandoening. Het hoofdstuk van Jolanda Dwarswaard en Susanne van Hooft gaat in op zelfmanagementondersteuning in de opleiding van verpleegkundigen.

In het kader van het project ethische dilemma's van zelfmanagementondersteuning schreef Jolanda Dwarswaard in het Tijdschrift voor Gezondheidszorg en Ethiek ((23):3:77) een bespreking van het boek De Zorgval (Andries Baart en Christa Carbo).

Vanuit de proeftuin SPIL zijn de volgende publicaties verschenen:

Sattoe JNT, Hilberink SR, van Staa AL, Bal R. Lagging behind or not? Four distinctive social participation patterns among young adults with chronic conditions. *Journal of Adolescent Health*, 2013 Nov 23 [Epub ahead of print].

Sattoe JNT, Jedeloo S, van Staa AL. Effective peer-to-peer support for young people with end-stage renal disease: a mixed methods evaluation of Camp COOL. *BMC Nephrology*, 2013 Dec 21, 14(1):279

Sattoe JNT, Hilberink SR, Peeters MAC, van Staa AL. 'Skills for Growing Up': Supporting autonomy in young people with kidney disease. *Journal of Renal Care*, 2013 Dec 23 [Epub ahead of print].

Wat is NURSE-CC

NURSE-CC staat voor NURsing Research into Self-management and Empowerment in Chronic Care. Dit is een gemeenschappelijk onderzoeksprogramma van Hogeschool Rotterdam (Kenniscentrum Zorginnovatie), Erasmus MC en Erasmus Universiteit (instituut Beleid en Management Gezondheidszorg) dat zich richt op (1) het vergroten van de effectiviteit van zelfmanagementondersteuning door verpleegkundigen en (2) verbeteren van verpleegkundige competenties en verpleegkundig onderwijs op dit gebied.

Het uiteindelijke doel is om de zorg voor mensen met chronische aandoeningen te verbeteren. Voor dit vijfjarige programma wordt 750.000 euro gefinancierd binnen het ZonMw-programma Tussen Weten en Doen II. Naast de Rotterdamse samenwerkingspartners zijn CBO, TNO, Vilans en de Universiteit Utrecht betrokken als adviseurs van dit programma.

Contact

Hogeschool Rotterdam
Kenniscentrum Zorginnovatie
dr. AnneLoes van Staa
a.van.staa@hr.nl

Proeftuinen

De proeftuin zien we als een academische werkplaats waarin wordt samengewerkt door professionals uit de praktijk, onderzoekers, promovendi, docenten en studenten van de hogeschool. Er vindt praktijkgericht onderzoek plaats, waardoor de proeftuin niet alleen geschikt is voor theorie- en instrumentvorming, maar ook voor de verspreiding van resultaten en de implementatie van passende interventies.

Binnen NURSE-CC zijn vijf proeftuinen ingericht:

1. Erasmus MC reumatologie
2. Erasmus MC interne oncologie
3. Erasmus MC niertransplantatie
4. SPIL (Self-management & Participation Innovation Lab)
Erasmus MC Sophia
5. Hogeschool Rotterdam - HBO-V.

SPIL is een onderzoeksprogramma dat wordt gesubsidieerd door de stimuleringsregeling RAAK-PRO van de Stichting Innovatie Alliantie (SIA) en is reeds in september 2011 gestart. Meer informatie over SPIL is te vinden in een aparte nieuwsbrief (zie www.opeigenbenen.nu).